

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaupunginhallitus päättää antaa sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon hallituksen esityksestä laiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta:

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen on tavoitteena tärkeä, mutta Helsinki ei kuitenkaan pidä kannatettavana lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskua hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn mukaisesti. Lakimuutos ei ole johdonmukainen eikä oikea-aikainen. Koska jälkihuollon asiakkaat eivät saakaan palvelua, joka heille on luvattu, luottamuksensuojaperiaate ei toteudu. Tällä hetkellä jälkihuollossa olevat lapset ja nuoret ovat saaneet tiedon, että heillä on subjektiivinen oikeus tarpeenmukaisiin palveluihin 25 ikävuoteen asti.

Ikärajan muutosta ei ole perusteltu tiedoilla jälkihuollon vaikuttavuudesta tai aiemmin nostetun yläikärajan vaikutuksista. Jälkihuollon nuoret täyttävät 25- vuotta ensimmäisenä ikäluokkana vuonna 2024. Olisi välttämätöntä arvioida vuonna 2025 jälkihuollon vaikuttavuus, nuorten palvelutarpeet ja palvelut eri ikäisillä jälkihuollon aikana.

Kuuden kuukauden siirtymävaihe on lyhyt. Osalla nuorista on palvelupäätöksiä tilanteen vakavuuden perusteella muun muassa ostetuista palveluista vuodeksi eteenpäin. Osalla nuorista tehdyt päätökset ovat voimassa myös siirtymäajan jälkeisenä aikana. Yhtäkkäinen ikärajan muutos tuottaa ongelmia palvelujen järjestämistehtävässä ja nuorten asiakkaiden suunnitelmallisessa sosiaalityössä.

Jälkihuoltoikäiset nuoret tarvitsevat erityistä tai hyvinkin vahvaa tukea. Jos jälkihuoltovelvoite muutetaan päättymään nuoren täyttäessä 23-vuotta, on vaarana, että etenkin vetäytyvät tai omaehtoisesti asioivat nuoret jäävät palvelujen ulkopuolelle ja syrjäytyvät entisestään.

Jälkihuoltoa koskevan yläikärajan laskeminen ei tuota todellisia kustannussäästöjä, kun asiakkuudet hyvin todennäköisesti siirtyvät aikuissosiaalityöhön. Jälkihuolto on ennaltaehkäisevää palvelua, jonka yksi keskeinen tehtävä on pyrkiä estämään sosiaalisten ongelmien siirtymistä sukupolvelta seuraavalle. Jälkihuollolla pyritään vaikuttamaan nuoren elämään niin, ettei hänen olisi jälkihuollon lakattua tarvetta siirtyä aikuissosiaalityön asiakkuuteen. Jälkihuolto on osa lastensuojelua ja jälkihuollossa työskentely vaatii erityistä ymmärrystä sijaishuollosta lasten kasvuympäristönä, mitä ei aikuissosiaalityössä välttämättä ole riittävästi.

Muutokseen reagoiminen edellyttää hyvinvointialueilla ja Helsingissä 23-24- vuotiaiden sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen olennaista lisäämistä. Tällä hetkellä jälkihuollon ja nuorten sosiaalityön palvelut poikkeavat toisistaan. Helsingin jälkihuollossa on käytävissä välivuokrattuja asuntoja ja nuorelle tukea sekä ohjausta. Helsingissä on itse tuotettua sosiaaliohjausta, tehostettua ohjausta myös iltaisin ja viikonloppuisin, tuntihintaista ostettua ohjausta, ja niihin tarvittaessa liittyviä asumisratkaisuja. Uusimpana palveluna on vahvasti tuettu (24/7) ostopalvelu, jonka asiakkaana on moniongelmaisia, usein käyttäytymisellä oireilevia nuoria. Nuorten sosiaalityön palveluissa palveluvalikko on tällä hetkellä suppeampi, eikä siellä ole esimerkiksi välivuokrattuja asuntoja, vahvasti tuettua asumista tai tehostettua ohjausta.

Ehdotetulla jälkihuoltoa koskevan ikärajan laskulla heikennetään haavoittuvassa asemassa olevien nuorten oikeutta erityiseen suojeluun.

Varhaiskasvatuksen järjestämismääräyksen ja siitä aiheutuneiden kustannusten korvaaminen

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että varhaiskasvatustilain ja lastensuojelulain muutetaan etenkin varhaiskasvatuksesta aiheutuneiden kustannusten osalta, kun lapsi on sijoitettu muualle kuin lapsen sijaintikuntaan lastensuojelulain perusteella. Koska varhaiskasvatus kuuluu hyvinvointialueiden sijaan kuntien järjestämismääräykselle, on selvää, että myös kustannusvastuut jakautuvat kuntien kesken kuten ennen sote-uudistusta.

Asiasta on aiemmin säädetty selkeästi ja yksiselitteisesti lastensuojelulaissa. On tärkeää, että korvausvastuuta täsmennetään lisäämällä varhaiskasvatustilain 60 §:ään 4 momentti, jonka mukaan lapsen lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetun avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen kotikunta on velvollinen maksamaan varhaiskasvatusta järjestävälle lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalle ja jälkihuollossa olevan lapsen

asuinkunnalle lapsen varhaiskasvatuksesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan korvauksen, josta on vähennetty perheeltä saatu varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukainen asiakasmaksu.

On myös selkeyden vuoksi hyvä, että varhaiskasvatukseen täsmennetään sijoituskunnalle varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu. Tästä ei ole Helsingissä ollut koskaan epäselvyyttä, koska varhaiskasvatus on jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus.

Helsingin kaupunki pitää kannatettavana, että varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuudesta ja varhaiskasvatuksen kustannusvastuusta säädetään esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla. Nykyinen sääntely on epäselvä ja se on aiheuttanut hämmennystä eri toimijoiden kesken. Sääntelyn tarkentaminen selkeyttää järjestämis- ja maksuvelvoitetta.

Sote-uudistuksesta johtuvat korjaukset

Sote-uudistuksesta johtuvia, teknisluonteisia muutoksia lastensuojelulakiin voidaan pitää asianmukaisina

Ihatsu Jan
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus